

מרכז עולמי להוראה

מיסוד מרן ראש הישיבה רבנו יששכר מאיר זצוק"ל
בנשיאות מרן ורבנן גדולי פוסקי הדור שליטי"א
בראשות הרה"ג ר' דוד אקלר שליטי"א
רב ומו"צ בק"ק נתיבות

יו"ר מרכז עולמי להוראה מעשית (מיסוד מרן ראש הישיבה רבנו יששכר מאיר זצוק"ל)

מיסוד מרן ראש הישיבה רבנו יששכר מאיר זצוק"ל
בנשיאות מרן ורבנן גדולי פוסקי הדור שליטי"א
בראשות הרה"ג ר' דוד אקלר שליטי"א

- הנחיות למורי הוראה בדין תליה בדם פצע - ביאור שיטת השו"ע בדין פסיק רישא דלא ניחא ליה בדרבנן - מו"מ בדברי האור לציון בדין פסיק רישא דלא ניחא ליה בדרבנן - בענין קינוח הגוף במגבונים לחים בשבת - קול קורא למנוע מכשול בענין קינוח הגוף במגבונים לחים בשבת - בענין הסכם יששכר וזבולון ומצורף בסופו שטר הסכם החזקת תורה - בענין הקראים - שאלות ותשובות בנושאים אקטואליים (בי חלקים) - ביאורים בעניינים שונים	מח"ס : מראה דוד ניחא ליה לדוד בן לציון דוד מים לדוד קול דוד שכר דוד קריאת דוד שו"ת שמחת דוד לדוד שמחה

קרית הישיבה - רח' שפתי חיים 10 נתיבות

נייד: 052-760-8448 | טלפקס: 08-9941965 | דוא"ל: mol0527608448@gmail.com

מענה לשאלות - בוקר: 9:00-9:30 צהריים: 14:30-15:00 ערב: 20:30-22:00

בירור דעת

האגרות משה, הר צבי

והג"ר שלמה זלמן אויערבך זצ"ל

בענין קינוח הגוף

במגבונים לחים בשבת

אבל מסתבר דבנייר אין להחשיב זה לסחיטה,
דלא נבלע בתוך הנייר,
ואף שעכ"פ יש לאסור מדרבנן,
דהא גם בשער שודאי לא נבלע אסור מדרבנן...
מ"מ כיון דאינו בתוך כלי,
וגם אין דרך לסחוט מים מנייר כלל,
לא לצורך המים ולא למלבן,
ואינו מתכוין לזה, יש להתיר,
כדאיתא בסעיף י"ח שמתירין בתרתי לטיבותא,
וה"נ איכא תרתי לטיבותא,
וגם אפשר דליכא פסיק רישא בנייר
שאין מחזיקין בחזקה אלא לפי מה שמזדמן,
שבודאי אין לאסור בלא מתכוין לסחוט".
מבואר בדברי האגרות משה
שמותר לקנח שולחן בנייר לח בשבת,
ואין לאסור משום מלבן
מכיון שהנייר הולך לאיבוד,
ואף בנייר שנשאר קיים אינו מתלבן אלא מתלכלך,
וכן אין לאסור משום מפרק תולדה דדש
מכיון דאיכא תרתי לטיבותא,
א. הוי פסיק רישא דלא ניחא ליה,
מכיון שכשמקנח את השולחן בנייר לח אינו מתכוין לסחיטה,
ואף דהוי פסיק רישא שיסחטו המים מהנייר
בשעה שמקנח את השולחן,
מ"מ הוי פסיק רישא דלא ניחא ליה
היות והמים הנסחטים אינם נשפכים
לתוך כלי אלא הולכים לאיבוד.
ב. אין להחשיב קינוח בנייר לסחיטה,
מכיון שהמים לא נבלעים בתוך הנייר,
אלא בין סיבי הנייר,

**א) הנה מצינו פוסקים [שכתבו בספריהם
וכן במו"מ שנידון עמהם]
שהווי להתיר לקנח את הגוף במגבונים לחים בשבת
בהסתמך על דברי שו"ת אגרות משה
(או"ח חלק ב' סימן ע').
שו"ת הר צבי (חלק א' סימן ק"ט).
שולחן שלמה (סימן ט"כ אות כ"ב)
ותיקונים ומילואים על שמירת שבת כהלכתה
(פרק י"ד סעיף ל"ג הערה ל"ד).
והמעייין היטב בדבריהם יראה
שלא רק שאין להביא ראייה
שמותר לקנח את הגוף במגבונים לחים בשבת,
אלא אדרבה מוכח מדבריהם
שאסור לקנח את הגוף בשבת
במגבונים לחים המצויים,
וכמו שיבואר לקמן בהרחבה.**

דעת האגרות משה

**ב) הנה בשו"ת אגרות משה (או"ח חלק ב' סימן ע')
דן אם מותר לקנח שולחן בנייר לח בשבת,
וכתב "ולשרות נייר במים לקנח איזה דבר
ומשליכים לאיבוד, פשוט שאין לאסור,
דלא שייך מלבן בנייר ההולך לאיבוד,
ואף אם הוא נייר שנשאר קיים,
נמי לא מתלבן במים אלא מתקלקל...
אך אולי דמי לספוג שצריך לבית אחיזה,
משום שגם במים הוא סחיטה דמפרק...
ואף שלא בכלי שהוא לאיבוד,
סברי שאסור מדרבנן, דלא כהערוך,
אלא כהחולקים שהביא המחבר בסעיף י"ח,
וסחיטה זו אפשר איכא גם בנייר,**

וכן כתב בשו"ת לב חיים (חלק ב' אורח סימן נ"ב) שאסור בשבת לשפשף ידיו בענבים בכדי לקנחם במשקה היוצא ממנו, עי"ש. מבואר בדבריהם שאע"פ שהמשקים הנסחטים מהפירות הולכים לאיבוד, מ"מ הואיל ובתחילה משתמש בהם לקינוח ידיו אינו נחשב שהולך לאיבוד. ועוד עיין בשו"ת הר צבי (חלק א' סימן ק"ט) ובדברי הג"ר שלמה זלמן אויערבך זצ"ל בתיקונים ומילואים על שמירת שבת כהלכתה (פרק י"ד סעיף ל"ג הערה ז"ד) שהסתפקו אם בקינוח הגוף בנייר לח נחשב שהמים הנסחטים הולכים לאיבוד, ומסקנתם שאין זה נחשב שהולכים לאיבוד, מכיון שצריך למים הנסחטים על מנת לקנח את הגוף טוב יותר]. ב. מש"כ שאין להחשיב קינוח בנייר לסחיטה מכיון שהמים לא נבלעים בתוך הנייר, יש להעיר שבמציאות בניירות הרגילים המצויים ודאי שהמים נבלעים בתוכם ולא דמי לשער.

ג. מש"כ שאפשר דליכא פסיק רישא באופן שאינו מחזיק את הנייר בחזקה, יש להעיר שכבר הוכח (בבדיקות שעשינו ע"י צוות תלמידי חכמים, שלא ניתן לערער על תוצאות הבדיקות) שאף בקינוח בנחת ודאי שנסחטים מים מהנייר וא"כ הוי פסיק רישא.

ואע"ג דדמי לשער שג"כ המים לא נבלעים בו ואפ"ה אסור מדרבנן, מ"מ אין דרך לסחוט מים מנייר כלל. וכתב עוד דאפשר דליכא פסיק רישא לפי המציאות שמקנחים בנחת. [והביא ראיה לדבריו שמתירים בתרתי לטיבותא מדברי השו"ע סימן ש"כ סעיף י"ח, בדין מסוכרייתא דנזייתא, שהתיר שם מטעם תרתי לטיבותא דהיינו פסיק רישא דלא ניחא ליה וברזא ארוכה, וכמו שביארו בט"ז (ס"ס ס"ק י"ב), אליה רבה (ס"ס ס"ק כ"ב) ומאמר מודכי (ס"ס ס"ק י"ח), הובאו דבריהם במשנה ברורה (ס"ס ס"ק ב'), עי"ש].

ג) אלא שיש להעיר שלכאורה דברי האגרות משה תמוהים מאד מכמה טעמים: א. מש"כ דהוי פסיק רישא דלא ניחא ליה מכיון שהמים הנסחטים הולכים לאיבוד, יש להעיר שלכאורה המים הנסחטים אינם הולכים לאיבוד שהרי משתמש בהם לנקות את הלכלוך הדבוק בשולחן, וא"כ הוי פסיק רישא דניחא ליה. [ועוד עיין בכנסת הגדולה (סימן ט"כ הגהות בית יוסף אות ה') שכתב שאסור בשבת לשפשף ידיו בלימון בכדי לקנחם במשקה היוצא ממנו, עי"ש, (והובאו דבריו להלכה באליה רבה (ס"ס ס"ק ט"ז) וכף החיים (ס"ס ס"ק ל"ח)).

ה) אלא שעדין צ"ע מש"כ באגרות משה דאפשר דליכא פסיק רישא שנשחטים מים מהנייר, שכאמור לעיל אף בקינוח בנחת ודאי שנשחטים מים מהנייר והוי פסיק רישא. ועוד יש להעיר דמש"כ ליישב דברי האגרות משה הוא דוחק גדול, מכיון שבמציאות אף בסוג נייר עבה המים נבלעים בתוכו ולא רק בין סיבי הנייר, [ואין לומר בכוונתם דאיירי בסוג נייר מבריק שאינו בולע כלל, דא"כ פשיטא שמותר ואין צריך להתיר מטעם תרתי לטיבותא], וכן מכיון שבפשטות משמע מהאגרות משה דלא איירי שכוונתו לאסוף שיריים שעל השולחן אלא כוונתו לנקות לכלוך הדבוק בשולחן, שהרי כתב "ולשרות דבר במים לקנח איזה דבר...", וסתם קינוח משמעותו לנקות לכלוך הדבוק בשולחן.

ו) ולפי"ז ודאי שאין להביא ראייה מהאגרות משה שמותר לקנח את הגוף במגבונים לחים בשבת, מכיון שהטעמים שכתב להתיר אינם שייכים בקינוח הגוף במגבונים לחים, שהרי במגבונים לחים המצויים המים ודאי נבלעים בהם, וכן מעיקרא מיוצרים על דעת לסוחטם, וכן כבר הוכח שאף בקינוח בנחת ודאי שנשחטים המים הספוגים במגבונים, ואדרבה מוכח מדבריו שאסור לקנח את הגוף בשבת במגבונים לחים המצויים.

[ועוד יעויין בשו"ת אז נדברו (חלק ז' סימן ט'), ארחות שבת (חלק א') צנינווי הלכה סימן ז'), שו"ת נשמת שבת (סימן רכ"ט – ב') ומלאכת מחשבת (חלק ב' סימן ט"ז אות א' – ב') שתמהו על דברי האגרות משה מהטעמים הנ"ל].

ד) ויש שכתבו ליישב דברי האגרות משה, [עיין בשו"ת נשמת שבת (סימן רכ"ט – ב') בשם חינוך כהלכה (עמוד 208) עפ"י דברי בנו של האגרות משה הג"ר ראובן פיינשטיין שליט"א], דאיירי בסוג נייר עבה שהמים לא נבלעים בתוכו אלא רק בין סיבי הנייר, וכן איירי באופן שאין כוונתו לנקות לכלוך הדבוק בשולחן אלא כוונתו רק לאסוף את השיירים שעל השולחן ע"י רטיבות הנייר, ולפי"ז הוי תרתי לטיבותא, מכיון שאין לו צורך במים שבין סיבי הנייר אלא רק במים שעל גבי הנייר והוי פסיק רישא דלא ניחא ליה, וכן המים אינם נבלעים בתוך הנייר עצמו אלא רק בין סיבי הנייר ואין דרך לסחוט מים מנייר כלל ולכן אין להחשיב קינוח בנייר לסחיטה.

דעת ההר צבי

ז) הנה בשו"ת הר צבי (חלק א' סימן ק"ט) דן אם מותר לקנח את הגוף בנייר לח בשבת, וכתב ע"ד השאלה אם מותר לקנח בשבת בנייר רטוב במים משום חשש סחיטה, הנה לא הזכיר אימתי הוא שורה את הנייר, ומתוך דבריו נראה שהוא שורה את הנייר מערב שבת, והשאלה היא רק על הקינוח משום סחיטה. ולכאורה זה דומה להא דאיתא בגמרא יומא ע"ח. דאסור לשרות בערב יום הכיפורים מטפחת ולמחר יקנח בה פניו (אם לא שעושה אותה כמין כלים נגובים) משום חשש של סחיטה, וברמ"א (או"ח סימן תרי"ג) העלה לאיסור גם אם הוא שורה מפה מבעוד יום ועושה אותה כמין כלים נגובים, דחיישינן שמא לא תנגב יפה ויבוא לידי סחיטה. אולם בנידון שלפנינו לכאורה יש מקום להתיר... בנידון דידן יש לומר דאין בזה משום מלבן, דכל החשש של סחיטה הוא בשעת הקינוח ובשעת הקינוח הרי מלכלך הוא את הנייר, ואין אפשר לומר שהקינוח בנייר המביא לידי סחיטה יהא אסור משום ליבון שמלבן את הנייר בשעה שבשעת הסחיטה ובפעולת הקינוח הוא מלכלך את הנייר וזורקו... ומה שיש להסתפק בזה הוא אם יש לאסור כאן משום מפרק, שהרי הטעם בכל סוחט בגד מן המים שאין בו משום מפרק הוא משום שהמים הנסחטים הולכים לאיבוד,

משא"כ בנידון דידן הרי צריך להנסחט כדי לקנח בו יותר טוב שהוא לח יותר ואפשר שזה לא נקרא שהמים הולכים לאיבוד. עוד י"ל שבנידון דידן אפילו אם יסחוט לא יהא איסור מן התורה משום שאין המים בלועים בתוכו בטבע, ודמי לכבשים ושלקות דקי"ל כשמואל שאחד כבשים ואחד שלקות פטור אבל אסור משום שהמים לא גדל בתוכם, (רמב"ם הלכות שבת פרק כ"א הלכה י"ג ויעו"ש במגיד משנה, טוש"ע סימן ש"כ סעיף ז), אלא שבבגדים אע"פ שאין המשקין גדלים בתוכם מ"מ עדיף משלקות לענין זה, לפי שבבגדים שבלעו משקים בתוכם עומדים הם לסחיטה, (כן מבואר ברא"ש שם פרק כ"ב סימן ד'), משא"כ בנייר שבלע משקין אין עומד הוא לסחיטה, ולא עדיף משלקות שאין הסחיטה אלא מדרבנן, וכיון שאפילו אם יסחוט לא הוי אלא מדרבנן, שוב י"ל דלא גזרינן שמא יסחוט, דהוה גזרה לגזרה". מבואר בדברי ההר צבי שמותר לקנח את הגוף בנייר לח בשבת, ואין לאסור משום מלבן מכיון שהנייר מתלכלך וכן אינו עומד לקיום, וכן אין לאסור משום מפרק תולדה דדש משום שכשמקנח את הגוף אינו סוחט את הנייר אלא משתמש רק בלחות החיצונית, ואין לגזור שמא יבוא לידי סחיטה, משום שאף אם יסחוט את הנייר הוי רק איסור דרבנן הואיל ונייר שבלע משקים לא עומד לסחיטה, וא"כ הוי גזרה לגזרה.

ודמי להא דסימן תרי"ג במשנה ברורה ס"ק כ"ה (דמותר להעביר ביום הכיפורים על עיניו מפה שלחה קצת מקינוח ידיים בערב יום הכיפורים, ולא חיישינן לסחיטה כיון) דאינו אלא מעביר את המגבת הלחה על עיניו".

מבואר בדברי הג"ר שלמה זלמן אויערבך זצ"ל שמותר לקנח פניו או ידיו בשבת בממחטה הספוגה במי בושם, ואין לאסור משום מפרק תולדה דדש מכין שכשמקנח פניו או ידיו אינו סוחט את הממחטה אלא משתמש רק בלחות החיצונית, ואף אם יסחט מעט מהמים הבלועים בממחטה אין זה פסיק רישא.

(י) **ולפי"ז** ודאי שאין להביא ראיה מהג"ר שלמה זלמן אויערבך זצ"ל שמותר לקנח את הגוף במגבונים לחים בשבת, מכיון שהטעם שכתב להתיר אינו שייך בקינוח הגוף במגבונים לחים, שהרי כבר הוכח שאף בקינוח בנחת ודאי שנסחטים המים הספוגים במגבונים, ואדרבה מוכח מדבריו שאסור לקנח את הגוף בשבת במגבונים לחים המצויים משום דהוי פסיק רישא דניחא ליה באיסור סחיטה.

(ח) **ולפי"ז** ודאי שאין להביא ראיה מההר צבי שמותר לקנח את הגוף במגבונים לחים בשבת, מכיון שהטעם שכתב להתיר אינו שייך בקינוח הגוף במגבונים לחים, שהרי כבר הוכח שאף בקינוח בנחת ודאי שנסחטים המים הספוגים במגבונים, ואדרבה מוכח מדבריו שאסור לקנח את הגוף בשבת במגבונים לחים המצויים משום שאין זה גזרה לגזרה אלא איסור בעצם.

דעת הג"ר שלמה זלמן אויערבך זצ"ל

(ט) **הנה בשולחן שלמה** (סימן ט"כ אות כ"ז) ותיקונים ומילואים על שמירת שבת כהלכתה (פרק י"ד סעיף ל"ג הערה ז"ד) דן הג"ר שלמה זלמן אויערבך זצ"ל אם מותר לקנח פניו או ידיו בשבת בממחטה הספוגה במי בושם וכתב "מותר לרחוץ את הפנים או את הידים בממחטה שספוגה במי בושם, כי הרי אין מי הבושם נסחטים מן הממחטה, הואיל ואם לא סוחט לא יוצא שום ממשות ממה שבפנים, ואף אם יוצא קצת אין זה פסיק רישא,